

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

Ефективна ЕКОНОМІКА

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Видавництво ТОВ «ДКС-центр»

Ефективна економіка № 9, 2017

УДК 338.24.01

Є. С. Палійчук,

*к. е. н., доцент, доцент кафедри економічної теорії,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет, м.Ужгород*

О. В. Булеца,

магістр, ДВНЗ «Ужгородський національний університет, м.Ужгород

СТАН РОЗВИТКУ ЛОГІСТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УКРАЇНІ

E. S. Palyjchuk,

*PhD, docent, Associate Professor of the Department of Economic Theory,
State Higher Educational Institution «Uzhgorod national university», Uzhgorod*

O. V. Buleca,

magistr State Higher Educational Institution «Uzhgorod national university», Uzhgorod

THE CONDITION OF THE DEVELOPMENT OF LOGISTICS INFRASTRUCTURE IN UKRAINE

Логістична інфраструктура України виступає одним із важливих факторів ефективного використання включених у логістичний процес ресурсів. Актуальною є необхідність раціонального розвитку логістичної інфраструктури зумовлена зростанням її значення для одержання високих кінцевих результатів виробництва. Останнім часом підвищена увага приділяється динамічному розвитку логістичних процесів в Україні, що призводить до необхідності створення сучасної логістичної інфраструктури, яка буде ефективно функціонувати в умовах ринкових трансформацій. Але слід відзначити, що деякі теоретичні, методологічні і практичні аспекти потребують подальших досліджень. У сучасній економічній літературі відсутні комплексні дослідження питань безпеки логістичної інфраструктури на підприємствах України. Цей факт підтверджує необхідність здійснення теоретико-методичних і прикладних досліджень логістичної інфраструктури та її безпеки. Як у теоретичному, так і практичному плані рішення кола поставлених завдань визначає актуальність теми дослідження. Методологічну, теоретичну і практичну основу дослідження складають фундаментальні положення сучасної економічної теорії, наукові праці і методичні розробки провідних українських вчених у галузі логістики та логістичної інфраструктури.

Logistics infrastructure of Ukraine is one of the important factors in the efficient use of resources included in the logistics process. The urgent need for a rational development of logistics infrastructure is due to the growth of its importance for obtaining high end results of production. Recently, attention has been paid to the dynamic development of logistics processes in Ukraine, which leads to the need to create a modern logistics infrastructure that will function effectively in conditions of market transformations. But it should be noted that some theoretical, methodological and practical aspects require further research. In the modern economic literature there are no comprehensive studies of the safety of logistic infrastructure at Ukrainian enterprises. This fact confirms the need for theoretical, methodological and applied research of logistics infrastructure and its security. Both in the theoretical and practical terms the solution of the range of tasks is determined by the relevance of the research topic. The methodological, theoretical and practical basis of the research are the fundamental provisions of modern economic theory, scientific works and methodological developments of leading Ukrainian scientists in the field of logistics and logistics infrastructure.

Ключові слова: логістика, логістична інфраструктура, логістичні процеси.

Keywords: logistics, logistics infrastructure, logistics processes

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Інфраструктура України охоплює комплекс виробничих і невиробничих галузей та сфер діяльності, що забезпечують хід й умови відтворення господарських процесів ринку. Логістична інфраструктура тісно пов'язана з ринковою інфраструктурою, яка включає галузі, підгалузі та сфери діяльності, основним завданням яких є доведення товарів від виробників до споживачів. Особливо важливим тепер для України є питання формування інфраструктури, яка б відповідала ринковим принципам господарювання і розвивала сфери діяльності, які задовольняють ринковий попит на засадах своєчасності, якості, надійності, мінімальних витрат. При цьому потрібно врахувати не тільки суспільна потреба, а й потенціал, яким володіє Україна, що сформований природними й економічними умовами, положенням відносно паливно-енергетичних ресурсів, виробничою спеціалізацією і структурою, джерел сировини, рівнем розвитку, особливостями територіальної організації. Актуальність дослідження досліджуваної проблеми визначається тим, що інфраструктура є одним із вирішальних факторів розвитку України. Тому що кожне підприємство, розташоване в Україні, є частиною його господарського комплексу. За допомогою встановлення раціональних зв'язків між окремими підприємствами (фірмами), які технологічно й логістично пов'язані між собою, буде забезпечений максимальний господарський ефект при умові мінімізації витрат. Тому розвинена логістична інфраструктура слугуватиме каталізатором інвестиційної активності та передумовою його соціально-економічного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам визначення сутності та розвитку логістичної інфраструктури присвячені наукові роботи багатьох вчених. Т. А. Репіч та Д. Ю. Великий досліджували оптимізацію логістичної інфраструктури міжнародних вантажних перевезень [1], О. С. Бондаренко пише про обґрунтування сутності логістичної інфраструктури у фінансових потоках підприємств [2], Фалович В.А. висвітлює питання використання засобів логістичної інфраструктури в ланцюгу поставок [3]

Постановка завдання. Зміна тенденцій у розвитку управлінської діяльності висуває нові вимоги до застосування сучасних концепцій економічного розвитку, серед яких особливе місце належить логістиці, що дозволяє оптимізувати процеси переміщення матеріальних і супровідних до них інформаційних потоків у межах формування логістичних ланцюгів постачання. Використання засад логістичного підходу до управління в процесах розвитку інфраструктури України дозволить розширити й оптимізувати поточкові процеси на окремих територіях за потребою. Врахування основ логістичної концепції сприятиме зниженню витрат на транспортування матеріальних потоків у межах регіону, підвищенню рівня логістичного обслуговування та ефективності роботи міжгалузевих регіональних комплексів.

Українська логістична інфраструктура - від портів і залізниці до авіасполучення - потребує оновлення та комплексного бачення розвитку. Про це повідомив прем'єр-міністр України Володимир Гройсман під час спілкування з журналістами в рамках поїздки в Миколаївську область, передає TradeMaster.UA з посиланням на прес-служба Кабміну.

Дане бачення (стратегія) зараз розробляється за дорученням Кабінету міністрів Мінінфраструктури.

"Всю логістичну інфраструктуру треба оновлювати. Є доручення Мінінфраструктури, щоб вони представили комплексне бачення розвитку інфраструктури - від портів, залізниці, повітряного транспорту, доріг. Це єдина система, і вона повинна розвиватися гармонійно", - пояснив Гройсман.

Прем'єр-міністр зазначив, що робота в заданому напрямку вже ведеться. Так, стратегія розвитку дорожнього господарства вже формується - в тому числі за рахунок реалізації конкретних проектів. "Стратегія розвитку доріг формується на конкретних проектах. І нам потрібен час і ресурси", - зазначив прем'єр.

За його словами, сьогодні вже є напрацювання і в сфері річкового транспорту, який може в майбутньому стати альтернативою автомобільних перевезеннях. [4]

Виклад основного матеріалу дослідження.

Аналіз економічної літератури, особливо останніх років, показав, що в ній викладені досить різні трактування, визначення і точки зору про сутність, роль і місце ринкової інфраструктури в системі національного господарювання. Окремі автори рахують, що домінуюча роль інфраструктури є одним із проявів особливостей монітаризму в сучасній економіці. За точкою зору деяких з них у економіці отримали розвиток невиробничі джерела отримання фінансових засобів, наприклад, туризм, сфера послуг, реалізація інтелектуальної власності, програмних продуктів, сфера розваг, торгівля і ін. Таке положення дає можливість державі не виробляти ті або інші види продукції, а закупляти їх в інших країнах, але для цього необхідна саме розвинута інфраструктура: авіа- і морські порти, залізничні і шосейні дороги, транспорт і зв'язок, високо розвинута митна служба і т. д. Іншими словами, для достатньо високого економічного розвитку кожна держава повинна розвивати саме логістичну інфраструктуру. [5]

Питання сутності та розвитку логістичної інфраструктури є предметом дослідження багатьох вчених-економістів. Проф. С. В. Крикавський і доц. Н. В. Чернописька визначення логістичної інфраструктури наводять у такий спосіб: "Логістична інфраструктура — це система засобів просторово-часового перетворення логістичних потоків (матеріальних, інформаційних, фінансових, людських), а також сукупність підприємств різних організаційно-правових форм, які створюють організаційно-економічні умови проходження цих потоків шляхом створення потенціалу відповідних логістичних послуг" [6, с. 17].

Логістична інфраструктура є тим ефективним інструментом управління підприємством, який здатен забезпечити проривний синергетичний ефект. Логістичні ланцюжки виробництва та просування продукції стануть засобом економії матеріальних, сировинних, енергетичних, фінансових, трудових та інших ресурсів. В цьому сенсі справедливим є визначення запропоноване І.Н.Карп: логістика є наукою раціонального мислення та практичною діяльністю у сфері дослідження, проектування, розробки, виготовлення, постачання та збуту необхідного, конкретного товару чи послуги від початкового моменту до кінцевого, із мінімальними витратами матеріальних, інформаційних, фінансових, технологічних, трудових ресурсів та часового проміжку на мікро -, макро -, мезо -, мега -, чи мета рівнях при обов'язковому контролі усіх операцій [7, с.7-8].

Соколова О.Є. [8] під управлінням логістичною інфраструктурою підприємства пропонує розуміти процес приведення інфраструктури підприємства до стану рівноваги або досягнення цілей по ефективному забезпеченню та обслуговуванню логістичних процесів та операцій на підприємстві. Але існують ще деякі інші визначення, тобто інфраструктура, до якої відноситься логістична схема, як цілісна господарська система утворення, транспортування, збору, складування, сортування, сертифікації та ідентифікації, реалізації, утилізації та рециклінгу з елементами відповідного обслуговування, а саме інформаційного, маркетингового, транспортного, комерційного тощо називається логістичною інфраструктурою [8, с.139].

Авторське дослідження природи, будови і економічних функцій логістичної інфраструктури надало можливість виділити дві її головні функції – це забезпечуюча і регулююча. Перша буде полягати в забезпеченні безперервного функціонування господарських зв'язків суб'єктів ринкової економіки і руху товарно-грошових потоків. При більш детальному аналізі цієї функції (забезпечуючої) виявлені конкретні її характеристики – для будь-якого сегменту ринку вона є внутрішньою і носить пасивний характер. Пояснюючи значення даної функції слід відмітити, що вона дійсно відображає ту обставину, що логістична інфраструктура знаходиться в середині логістичної системи або логістичного ланцюга поставок. Вона є "колесами" здійснення логістичних активностей (логістичних операцій, процесів) кожної ланки системи чи ланцюга поставок. Логістична інфраструктура розташовується тільки в межах того логістичного полігону, який планується обслуговувати. Таким чином, у подальшому при формуванні логістичної інфраструктури слід використовувати іманентний підхід, який націлений на виявлення саме її внутрішньої будови.

Друга функція – це регулююча. Вона без сумніву є доповненням і продовженням забезпечуючої функції, так як визначеним чином упорядковує і регулює взаємодію ланок логістичної системи або логістичного ланцюга поставок. У протиположності першій функції, ця функція є зовнішньою і активною, оскільки регулювання логістичної діяльності в межах ланцюга поставок буде здійснюватися безпосередньо через інфраструктурні об'єкти. І чим вони будуть краще забезпечені засобами просторово-часової трансформації і переміщення логістичних потоків, тим регулювання функціонування будь-яким логістичним утворенням буде стабільним і дієвим.

Визначення функцій логістичної інфраструктури оголяє специфіку самої інфраструктурної діяльності і слугує відправною точкою при відокремленні логістичної інфраструктури в загальній ринковій інфраструктурі.

Для висвітлення стану логістичної інфраструктури використовують так званий індекс логістичної ефективності країни.

Індекс ефективності логістики (LPI) використовується для вимірювання ефективності міжнародних ланцюгів постачання. Дослідження охоплює понад 160 країн світу. Країни оцінюються в п'ятибальній системі за декількома окремими характеристиками логістичної сфери, як-от: ефективність митної обробки вантажу, можливості організації міжнародних вантажовідправлень, ефективність місцевої логістичної інфраструктури, контроль і відстеження міжнародних вантажовідправлень, витрати на логістику всередині країни, своєчасність доставки вантажів у пункти призначення, інформують Економічні Відомості.

Результати звіту свідчать, що список країн з найкращими показниками LPI залишається стабільним з 2010 р. Домінуючими країнами логістичної галузі залишаються Німеччина, Нідерланди та Сінгапур. «Нижні рядки рейтингу посідають країни з уразливою економікою, уражені збройними конфліктами, стихійними лихами або політичною нестабільністю, та країни з географічними обмеженнями», – пишуть фахівці Світового банку.

Перші місця логістичного рейтингу посіли Німеччина, Люксембург, Швеція та Нідерланди. Крім них десятку лідерів за показниками LPI довершують Сінгапур, Бельгія, Австрія, Великобританія, Гонконг і США. Китай опинився на 27-му місці (на одну сходинку вище рейтингу 2014 р.). Індія (найбільш швидкозростаюча економіка) не потрапила в першу 30-ку, однак опинилася на 35-му місці, що на 19 позицій вище її показника 2014 року. Україна – на 80-му місці (2014 р. – 61-е місце). Росія – на 99-му (2014 р. – 90-е місце), Білорусь – на 120-му (2014 р. – 99-е місце). Завершують список: Екваторіальна Гвінея, Мавританія, Сомалі, Гаїті та Сирія.

Якщо розглядати бали за кожною характеристикою окремо, найгірше Україну оцінено з митного оброблення вантажів (2,30 бала проти 4,12 у Німеччині), це 116-те місце в списку, згідно з рейтингом за окремою характеристикою. Найкраще Україну оцінили за своєчасністю доставки вантажів до пунктів призначення (3,51 бала проти 4,45 у Німеччині), це 54-те місце списку. Загалом за п'ятибальною системою у 2016 р. Україна отримала 2,74 бала.

Лідером регіону за логістичною ефективністю стала Угорщина (31-е місце, 3,43 бала; 2014 р. – 33-е місце).

З 2007 по 2016 рр. динаміка показника LPI по Україні була такою: найбільший показник країна продемонструвала 2014 р. (61-е місце, 2,98 бала), найменший – 2010 р. (102-е місце, 2,57 бала; хоча у 2007 р. країна посіла 73-е місце з нижчим сумарним балом 2,55). Причому найгірший показник серед усіх оцінюваних характеристик Україна демонструвала за митним обробленням вантажів з 2007 по 2016 рр., виключаючи 2014 р.[9].

Світовий банк публікує Індекс логістичної ефективності на основі шести складових: ефективність процесу митного оформлення (швидкість, простота та передбачуваність формальностей), якість торговельної та транспортної інфраструктури (порти, залізничне сполучення, інформаційне забезпечення), простота оформлення міжнародних перевезень за конкурентоспроможними цінами, якість логістичних послуг, критерій відстеження вантажу, часовий критерій.

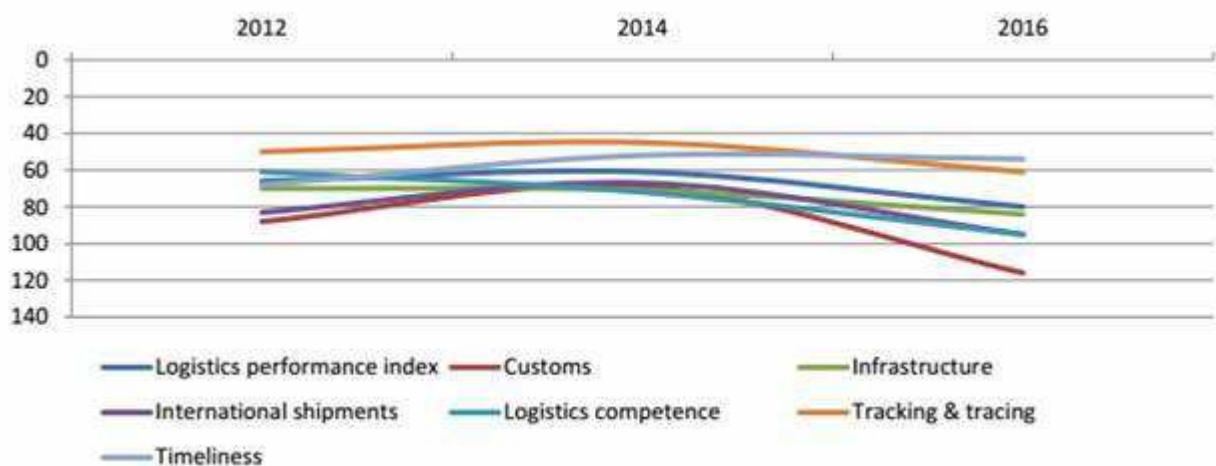

Рис 1. Індекс логістичної ефективності України

За даними рейтингу, очевидно, що після 2014 року логістична ефективність знизилась, що відображено на графіку. Покращення стану логістичної інфраструктури може значно збільшити як експортно-імпортний, так і транзитний товаропотік. [10, с.8]

Висновки.

На фоні міжнародних та європейських тенденцій, український сектор логістики і транспорту ще знаходиться на етапі формування та консолідації: українська транспортно-логістична інфраструктура нерозвинена, принципи консолідації й управління дистрибуцією не використовуються власниками вантажу в повному обсязі, погіршують ситуацію адміністративно-економічні ризики в країні. Але незважаючи на це, сектор логістики і транспорту є одним із багатьох інвестиційно привабливих секторів української економіки. Непрогнозованість України у сфері законодавства, правозастосування, державної регуляторної політики держави та інвестиційного клімату залишається головним ризиком для потужних міжнародних логістичних операторів.

Створення сучасних елементів логістичної інфраструктури на національному рівні вимагає застосування спеціальної методології здійснення змін. Необхідно поєднувати та використовувати принцип національного й логістичного управління для вирішення завдань соціально-економічного розвитку України, зокрема:

- принцип територіальної специфіки. Формування логістичної концепції побудови логістичної інфраструктури вимагає врахування природно-кліматичних, географічних, соціально-демографічних, економічних чинників;
- принцип цілеспрямованості. Формування логістичної інфраструктури необхідно починати з формування цілей. Цілі розвитку і функціонування логістичної інфраструктури повинні враховувати цілі й напрями соціально-економічного розвитку країни, а також обслуговуючих суб'єктів;
- принцип спеціалізації. Виходячи з міжнародного поділу праці, кожна країна характеризується особливостями свого розвитку, досвідом господарювання та його ресурсним забезпеченням.;
- принцип кооперування. В умовах глобалізації економічних відносин логістичне управління постачаннями в межах регіону вимагають застосування цього принципу, оскільки підприємствам важко самостійно виконувати функції логістичних операторів;
- принцип комплексності. Значимість даного принципу визначена тим, що розвиток суб'єктів логістичної інфраструктури в країні повинен забезпечити не тільки їх точковий розвиток, а й сприяти розвитку країни та його перспективних напрямів у цілому;
- принцип загальної ефективності. Під час оцінювання загальної ефективності заходів, спрямованих на формування логістичної інфраструктури країни, необхідно враховувати не тільки часткові показники логістичної діяльності, а й результат, який вони зумовлюють.

В умовах трансформації економіки стратегічний пріоритет має розвиток логістичного комплексу. Трансформування української логістичної інфраструктури повинно базуватись на системному підході, що включає обґрунтування стратегії її розвитку та деталізації в перспективних та поточних планах на макро- та мікрорівні. Основним результатом роботи української логістичної інфраструктури повинна стати мінімізація витрат на обслуговування матеріальних потоків та їх екологічна безпека. В подальших дослідженнях буде розкрито шляхи реструктуризації та мінімізації витрат.

Література.

1. Т. А. Репіч, Д. Ю. Великий. Оптимізація логістичної інфраструктури міжнародних вантажних перевезень. – Ефективна економіка №1-2017
2. О. С. Бондаренко. Обґрунтування сутності логістичної інфраструктури у фінансових потоках підприємств. – Інвестиції: практика та досвід № 8/2015 – с.51-55.
3. Фалович В.А. Використання засобів логістичної інфраструктури в ланцюгу поставок. – ЕКОНОМІКА І СУСПІЛЬСТВО - № 10 / 2017 – с.389-395.
4. Електронний ресурс – Режим доступу : <http://https://trademaster.ua/newsukraine/17517>
5. Електронний ресурс – Режим доступу : <https://textbook.com.ua/logistika/1473450864/s-2>
6. Логістична інфраструктура: теоретичний аспект / О. М. Сумець, Т. Ю. Бабенкова; Харк. нац. техн. ун-т сіл. госп-ва ім. П. Василенка. - К. : Хай-Тек Прес, 2010. - 46 с. - (Препр.).
7. Карп І. М. Використання логістичних систем в управлінні підприємством: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08. 06. 01 «Економіка, організація та управління підприємствами» / І.М.Карп. –Тернопіль, 2006.—22с.
8. Соколова О.С. Проблеми управління логістичною інфраструктурою підприємств / О.С. Соколова—Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/PSPE/2007-2/Sokolova_207.htm
9. Електронний ресурс – Режим доступу : <http://eizvestia.com/uk/ekonomika-ukr/full/366-indeks-efektivnosti-logistiki-2016-nimechchina-znovu-v-liderax>
10. Консультативна робота. Україна в міжнародних рейтингах / Зайцева С., Бутін А., Крініцин О. : Київ-Інститут економічних досліджень і політичних консультацій – 2016.- 11 с.

References.

1. Pepich, T.A. and Velykyj, D.Yu. (2017), “Optimization of the logistic infrastructure of intercity freight forwardings”, *Efektivna ekonomika*, vol. 1.

2. Bondapenko, O.S. (2015), "The maintenance of the essence of the logistic infopastuky in the financial subcontracting of enterprises", Investytsii: ppaktyka ta dosvid, vol. 8, pp. 51-55.
3. Falovych, V.A. (2017), "Vykopistaniya zasoby lohistrychnoy infpastukuppy in the chain of the past", EKONOMIKA I SUSPIL'STVO, vol. 10, pp. 389-395.
4. TradeMaster (2017), available at: <http://https://trademaster.ua/newsukraine/17517> (Accessed 30 Aug 2017).
5. Sumets', O.M. (2017), "Exploration of the definitions of "infrastructure" and "logistics infrastructure", available at: <https://textbook.com.ua/logistika/1473450864/s-2> (Accessed 30 Aug 2017).
6. Sumets', O.M. and Babenkova, T.Yu. (2010), Lohistrychna infpastuktupa: teopetychnyj aspekt [Logistic Infopastucture: The Theoretical Aspect], Khaj-Tek Ppes, Kharkiv, Ukraine.
7. Kapp, I.M. (2006), " Vykopistaniya losistrychnyh systems in vpavilnym ppripustom", Ph.D. Thesis, Economy, Ternopil', Ukraine.
8. Sokolova, O.Ye. (2007), "Problems of the management of the linguistic infrastructure of the subpopulations", available at: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/PSPE/2007-2/Sokolova_207.htm (Accessed 30 Aug 2017).
9. Fedoryshyna, E. (2016), "Index of Logistics Efficiency 2016 - Germany again in the leaders", available at: <http://eizvestia.com/uk/ekonomika-ukr/full/366-indeks-efektivnosti-logistiki-2016-nimechchina-znovu-v-liderax> (Accessed 30 Aug 2017).
10. Zajtseva, S. Butin, A. and Kpinitsyn, O. (2016), Konsul'tatyvna pobota. Ukpaina v mizhnapodnykh pejtynhakh [Consultative post. Ukpain in international postings], Kyiv-Instytut ekonomichnykh doslidzhen' i politychnykh konsul'tatsij, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 17.09.2017 р.

ТОВ "ДКС Центр"

Вропу.